

Storfisket

företages på 2:ne årstider, våren och vintern, hvarföre det af fiskaren fått twenne särskilta namn: **Wårfisket** och **Winterfisket**. Med bibehållande af denna urgamla delning och för mer redighets vinnande wid bestrifningen af dessa fisken, wilja wi först tala om

Wårfisket, hwilket, då "sillen icke går till," onekligen är det indrägtigaste af alla den westra skärgårdens fisken, antingen man betraktar den mängd Torsk, Långor m. fl. fiskarter, som då erhållas, det mångfaldiga sätt på hwilket torsken kan användas och följaktligen den stora nytta skärgårdsfiskaren kunde göra sig af denna fisk, och slutligen den wäsentliga fördelen att då Makrillen endast finnes en kort tid af året och på vissa trakter af skärgården, Sillen, nu mera, föga går till stränderna och Lången endast träffas på långt afstånd från kusten, är Torsken deremot, ehuru i större och mindre mängd, tillgänglig alla årstider, på alla ställen och nästan till lika stort antal alla år, ehuru mycket än deraf fiskas. Detta fiske bör således utgöra ett wigtigt föremål för fiskarens omtanka, i afseende på förbättringar af den redskap, som härtill nyttjas och den wård han bör hafwa om denna fiskart att den icke, som hittills på många ställen skett, utan eftertanka bortdrifwes eller öde lägges.

Torsken (*Gadua Morrhu* Linn.) kan uppnå en längd af 4 fot, då den väger omkring 2 lispund, men de fleste som nu fångas wid Bohuslän hålla blott 12 till 20 tum.

Torsk V von Wright

Denna fiskartens allmänna namn är Torsk; men efter ålder, färg och ställe där den wistas, får alltid namnet något tillägg. Så kallas den som fångas på djupaste wattnet och derföre är störst: **Stor-Torsk** eller **Wålgild-Torsk** (Norrmännens Skrey) emedan 10 sådana utgöra en wåla. Den är på öfre kroppsdelarna mer och mindre grå, oftast med mindre märkbara mörka fläckar. Den som fångas på medeldjupet ock jemn botten, på kortare afstånd från skären, hwilken trakt af skärkarlen kallas **Sloa**,

är ljus grå med tydliga fläckar, som på ryggen och dess sidor äro gråbruna och längre ned på sidorna öfvergå till gula, kallas **Slo-Torsk** (Norrmännens **Sild-Torsk**). Den som finnes på gräs och tångbotten och har en grönaktig färg, med starkt mörkbruna fläckar, får åter namn af **Gräs-Torsk** (Norrmännens **Tare-Torsk**). Den som uppehåller sig på berg och är olivegrön, med mörkbruna fläckar, kallas **Berg-Torsk**. En annan färgvarietet, som är öfver hela kroppen och fenorna röd, med bruna fläckar, kallas deraf **Röd-Torsk**. På några ställen kallas Röd-torsken äfwen Berg-torsk. **Lus-Torsk** kallas åter den, som af sjukdom är utmagrad och fullsatt af den sort djur, som af fiskaren kallas **Torsklus** (*Caligus piscinus*). Smärre Torskar, hvilka icke äro annat än yngel af de större, få namn af **Små-Torsk** (Norrmännens Titlinger), dessa äro wanligen feta, hafwa en mer rund och fyllig kropp och få derföre på wissa orter namn af **Kulling**, **Knubbling** m. m. De åter, som äro lika stora med en fullväxt Kolja, få deraf benämning **Kolje-Torsk**. Häraf synes att dessa namn, upkomna af tillfälliga omständigheter, icke äro bewis på något särskilt slag för sig sjelf, utan att alla höra till samma slag, och att det således endast är ålder eller uppehållsort, födoämne m. m. som orsakar denna namnförändring, och att således småtorsken blir wålgild torsk om han lemnas ifred att tillväxa. Fiskaren kan således wara säker derpå att om han ödelägger yngel och små torsk, som finnas wid stränderna, skall han snart förgäfwes söka den större i fjordarna, ty det är ganska säkert att torsken som uppehåller sig wid stranden då han är ung, flyttat sin uppehållsort till djupare watten, allt efter som han tilltager, i storlek och ålder.

Torsken finnes på wida skilda orter. Uti de haf, som utgöra gränsen för wår werldsdel, förekommer han allmänt, från Nordkap i norr till Frankrikes westra kust i söder. I Medelhafwet finnes han icke. Wid östra kusten af Norra Amerikas fasta land och dess öar, förekommer han så ymnigt, att de största kända torskfisken der finnas. Kring Brittiska öarna finnes han allestädes, och på Skottlands norra och westra kust äro de flesta fiskerierna anlagda. Wid Englands S. kust och i Kanalen finnes han likwäl icke. Frankrikes westkust är gränsen för dess utsträckning i söder. Utåt Skandianaviens hela westra kust är torsken en bland de allmännaste fiskarter och förekommer både störst och talrikast på bankarna i Nordsjön och wid Lofodden i Norrige.

Torsken älskar ett djupt watten och uppehåller sig, på grundare ställen, endast så länge han är ung. Han går äfwen i större eller mindre stimmar och flyttar sig, så att han på ett ställe, i några år, förekommer mycket talrikt, på andra tider åter sparsamt.

Detta gäller likväl i synnerhet i afseende på de yngre, som uppehålla sig i fjordarna; men måhända är förhållandet detsamma med den äldre, som wistas. på djupet, så är åtminstone den uppmärksamme fiskarens tanke. Oaktadt torsken alla årstider, äfwen då fjordarna äro islagda, är tillgänglig för fiskaren, till och med i den inre skärgården, är det egentligen twenne tider på året då han der mer allmänt förekommer, nemligen om våren i Maj månad, då ynglet. och de halfväxta söka de grunda wikarna, för att frossa af den mängd yngel, så wäl af sill som andra fiskarter, hwilka denna årstid samlas på grundare ställen, samt på senhösten i November, då äfwen en del af de större uppstiga ganska nära stränderna, som det will synas for att hemta tillräcklig föda af krabbor och andra mindre sjödjur som denna årstid uppehålla sig i mängd wid den tångbewäxta stranden, innan han, då wintern inträder, som sällan, i skärgården, sker förr än i Januari, begifwer sig på djupet, der tillgången på födoämnen blir knappare, dels för den mängd fisk, som samla sig på ett ställe, dels ock derföre att intet gräs växer på hafsbotten på ett större djup och de smärre fiskar och sjödjur, hwaraf torsken hemtar sin föda, blifwa derföre mindre talrika. Oaktadt den större torsken håller sig på djupet, är det icke utan exempel att han, på warma sommardagar, någon gång går upp i wattenbrynet. På det större djupet, der han tillbringar wintren, uppehåller han sig icke länge. Redan i Februari månad, och tidigare ju högre stället der han wistas ligger mot norden, sedan förut smärre stimmar torsk, i Norrige kallad **Oppsigs-fisk**, börjat wisa sig, samlar han sig på grunderna i hafwet, hwilken samling Norrmännen kalla **insig**, för att leka. På de trakter af Nordsjön, t. ex. Lofoddens öar, der torsken finnes i största mängd, samlar han sig tidigt till bankarna, **eggen** (kanten) af det större djupet, hwilket uppgår till mellan 45-80 famnar. På sådana ställen sammanpacka sig fiskarna i så otroligt stora massor, att de fått namn af fiskberg. Hannar och honor samla sig i skilda stimmar, som blifwa stående öfwer hwarandra och så tätt, att sänklodet (kännörjen), hwarmed de sökas af fiskaren, stundom icke kan genomtränga dem. Honorna stå alltid öfwer hannarna i wissa lag och hafwa, när de komma till samlingsstället, hård rom och mjölk, hwilka likväl snart så förändra sig att de blifwa lösa och flytande. Då detta inträffat börjas leken, som företages på mindre djupt watten, ty på det stora djupet finnes inga växter och det är en sådan botten, som tillika icke, genom skadliga ämnen blifwit otjenlig och som är bewäxt med tång och andra wattenväxter, på hwilken rommen skall afsättas. Ju högre mot norden torsken wistas, desto tidigare leker han. Den gamla torsken (Skreyen), som leker på 20-30 famnars watten, börjar leken redan i

Januari månad. Den unga (Små-torsken), som anställer sin lek inomskärs, dröjer dermed ända in i Maj i de sydligare trakterna. Man kan således utsätta torskens lektid, från December till Juni efter fiskens ålder, årstidens beskaffenhet och läget af den trakt af hafwet inom hwilken han wistas. När leken är slut, sprida sig torskarna till de ställen af hafwet, der måttligt djup finnes, hwarest de tillbringa sommaren. Denna torskens spridning eller bortgång från lekstället kallas af Norrmännern **utsig**. Efter rommens kläckning söker ynglet grundare watten, för att finna sol, värme och i synnerhet en ymnigare tillgång på föda. Ynglet växer icke särdeles fort. Omkring slutet af Juni träffas i Kattegat yngel af omkring 2 tums längd, hwilket då icke kan wara mer än 3 månader gammalt. De små torsk, som wissa år, i Maj månad, fångas i mängd af 8-10 tums längd, äro troligen af förra årets yngel. Den otroliga mängd i hwilken torsken förekommer, kan endast förklaras af dess lika otroliga afwelsamhet. Man har nemligen i romsäckerna (kyden) hos en enda hona räknat 9 till 9½ millioner romkorn (ägg). Om nu en del af dessa uppätas af roffiskar, eller på annat sätt går förlorad, skall likwäl en ansenlig del blifwa öfrig till släktets förökande. Härtill bidrager äfwen att torsken kan tidigt fortplanta sitt slägte. Då han uppnått 1 fot i längd äro rom- och mjölksäckerna så utväxta, att de äro färdiga för fortplantningen.

Torsken är en bland de glupskaste af alla fiskar. Dess egentliga föda utgöres wäl af mindre fiskar, kräftor och maskar; men man finner någon gång t. o. m. stenar i dess mage. Det är på denna egenskap hos fisken, som dess flesta fångningssätt äro beräknade, på hwilka han fiskas.

Nästan ingen fiskart finnes, som kan på så mångfaldigt sätt användas som torsken. Af dess kött, som är bäst och fetast på wintren, innan fisken lekt och på hösten, sedan han, under sommaren, hunnit äta sig fet efter lekningen, beredes Cabiljou eller Klippfisk, som alltid warit en begärlig handelswara; rommen saltas, försäljes till Frankrike och användes der till Sardin-fisket. Gälen och magen torkas, likaså hufwudet och utgör ett födoämne för mindre förmögne. Simmblåsan, som ofta nyttjas till mat, kan äfwen beredas till lim. Tungan tillika med det tjocka skinnet i gommen och swalget, saltas och räknas till läckerheter. Tranen, som brännes ur lefwern, nyttjas icke endast att bränna i lampor m. m. under namn af **fisktran**, **fiskolja**, **blanktran**¹ o. s. w. utan äfwen till andra behof i hushållet. I sednare åren har tranen äfwen blifwit använd i medicin till åtskilliga sjukdomars botande, och finnes nu på alla apothek under namn af Oleum jecoris Asalli.

---

¹ Blanktran kallas den tran som, under det lefwern står i tunnan, själfmant, utan bränning, utprässas.

Emedan torsken i Bohuslänska skärgården, eller rättare i de trakter som besökas af denna skärgårds fiskare, icke uppstiger ur djupet och samlas förr än i Februari, kan torskfisket sällan företagas förr än i Mars eller April månader, tidigare eller senare efter vårens ankomst, och ehuru det likväl icke är att förmoda att så otroligt stora stimmar samlas i denna skärgårds fjordar, som i Norriges, der torskens egentliga stamhåll är, samt de förwända fiskesätt hwarigenom ynglet hos oss utrotas, troligen är orsaken, är det likväl mycket sannolikt att torsken, äfwen hos oss, samlas till lek på sådana ställen, som äro af fiskaren okända. Det kan icke nekas att då fisken år från år oroas på sina lekställen, antingen derigenom att han, af ett för tidigt företaget fiske, drifwes från samlingsstället, innan han ännu fullkomligt hunnit samla sig, eller ock att lekstället göres otjenligt för romsättningen, genom wadars dragning hwaraf gräset bortskrapas från botten, utkastande af afskräde (sau), fisk som dödt och ruttnat på förlorad redskap m. m., han då öfvergifwer det gamla och väljer sig ett nytt lekställe, som alltid blir okänt för fiskaren, då han icke söker det². Utan twifwel skulle flera indrägtiga fiskplatser påträffas, om fiskaren wid vår westra kust, i likhet med den driftiga och ihärdiga Norrmannen, **sökte** fisken, i stället för att, som nu sker, fiska på samma trakt, der förfädren före honom fiskat. Det blir således en gifwen regel, hwilken hwarje fiskare noga borde följa, att först söka fisken der han samlat sig till lek, sedan att icke oroa honom genom ett för tidigt fiskande innan samlingen är slutad, och ändtligen att nyttja sådan redskap, som hwarken bortjagar den till lek samlade fisken, eller göra botten otjenlig för romsättningen.

Torskfisket företages och utföres antingen och wanligast med **krok** eller **garn**. Det förstnämnda af dessa, fiskesätt har fått namn af **linefisket** och är det allmännaste, derföre att redskapen är minst dyr, det bör ock derföre först afhandlas.

A. Krok- eller Linefiske.

1. Med **Snöre**. Detta är det äldsta och ändamålsenligaste torskfiske, hwarföre det ock allmänt nyttjades innan linan eller, som den wanligen kallas, **backan**, blef upfunnen. Nu begagnas det ty wärr högst sällan wid Sweriges westra kust, och då det sker, endast tillfälligtwis. **Snöre** eller, som det äfwen kallas, **Stor-snöre** (N:o 23), till skillnad från Dörjen, begagnas endast på mycket djupt watten. Hwarje fiskare bör kunna sköta twenne sådana snören, af hwilka han håller det ena i handen och har det andra fästadt wid en så kallad **hållare** (N:o 47). Fiskandet härmed tillgår på följande

---

² En förut okänd bank i Nordsjön är förledna året (1843) funnen af fiskarena på Käringön.

sätt: sedan fiskaren försett kroken med agn, utkastadt den och sänket nått botten, uppdrager han kroken något att icke agnet måtte ligga på botten och döljas af der warande hafswäxter eller uppätas af smärre sjödjur, Krabbor, Sjöstjernan etc. som der uppehålla sig. När fisken nappat, kännes det mycket wäl af fiskaren, på det snöret hwilket han håller i handen; då han nappat på det snöret som är fästadt på hållaren, faller det ned från sitt fäste på hållaren, och fiskaren bör då genast wara färdig att uppdraga fisken; men dess uppdragande sker icke utan möda, i synnerhet om fisken är tung och stor, då snöret swårigen kan dragas med blotta handen, hwarföre fiskaren då nödgas begagna den så kallade **halwanten** (N:o 44). Då fisken är dragen till wattenbrynet, der han wanligen gör de sista och starkaste försöken att slita sig lös, bör fiskaren ej lita på linan, utan indraga (inhugga) honom med **kläppen** (N:o 46). Detta fisksätt gifwer wisserligen, på lika lång tid, ett mindre antal fisk; men redskapen är högst obetydligt dyr, förloras nästan aldrig, förr än den utslites, och de fiskar, som erhållas, äro lefwande, så att de genast kunna blodtappas (slagtas) och saltas. Af den fisk åter, som fås på lina eller backor, äro många döda och föga dugliga att beredas till handelswara. Detta inträffar nog ofta, då backorna flere dagar, för storm och owäder, får stå i sjön utan att kunna dragas. Dessutom fås, genom linefisket, så mycket fisk på en gång, att båtens, till antalet, inskränkta manskap icke medhinner att sköta den som sig bör, utan att större delen måste hopwråkas i fiskrummet, der den snart angripes och förderfwas af röta. Detta inträffar i synnerhet under sommaren och då motwind eller hårdt wäder hindrar fiskaren att företaga hemresan. Häraf borde fiskaren inse, huru nödwändigt det är att hafwa fiskfartyget så inrättadt, att den fångade fisken kan saltas om bord, straxt efter sedan den är fångad. Detta blifwer likwäl, för den i allmänhet medellösa Bohuslänska fiskaren, swårt om icke omöjligt att verkställa. Endast en utwäg gifwes: om nemligen några mer bemedlade personer, som nu sker med den lika älskade, som förderfliga sillwaden, utrustade ett större skepp, endast inrättadt för fisksaltning om bord, lade det, under hela fisktiden på, eller i närheten af det grund, på hwilket fisken fångades, så att den genast kunde beredas, och hade dessutom ett mindre fartyg, som hemförde den saltade fisken och utförde salt och andra förnödenheter. Derigenom wunnes ock att ingen tid förspilldes för fiskaren på dess resor till och ifrån fiskbanken.

2. Med **lina** eller **backor**. Detta fiske drifwes antingen på **skuta** eller med **sjöbåt**.

a) Linefiske på skuta.

Fiske på skuta (N:o 2) eller det egentliga storfisket företages endast om våren och fortgår under hela sommaren. I Bohusläns skärgård börjas det vanligen i Mars, ehuru någon gång en så lång och svår vår kan inträffa, att det icke kan företagas förr än i April månad. Det kan sedan fortsättas, åtminstone till medlet eller slutet af September, då höststormarna börja och nätternas längd gör det nödvändigt att dermed upphöra. Hvarje resa kan icke göras på kortare tid än 3 veckor och, om motvind eller storm inträffar, blir icke sällan nödigt att förlänga den. Här af borde fiskaren finna huru nödigt det är att hafva skutan så inrättad att fisken, genast då den är fångad, kunde saltas om bord, ty en fisk, som legat sammanvräkt i det så kallade fiskrummet i 3 veckors tid, och ofta under stark sommarvärme i röt månaden, kan omöjliggen, då den, starkt angripen af röta, urlastas wid salteriet, beredas så att deraf blifwer en begärlig, icke en gång säljbar handelswara. Bohuslänska fiskaren klagar att Norrmännen, genom försäljning af sin Cabiljou i Svenska hamnar, nedsätta priset på deras; men se icke, eller rättare wilja icke erkänna, att Norrmännens Cabeljou, beredd af fisk, slagad och saltad om bord på skeppet, är dubbelt bättre än Bohuslänningens, som urwattnas och beredes halfrutten.

Skutans besättning bör utgöras af minst 12 man, hwilka delas i twenne lag och aflönas så att 8 få sina lotter af den fångade fisken och de 4 öfriga bestå sig sjelfwa hwar sina backor, som utsättas med de öfriga, och den fisk, som fångas på dessa, tillhöra dem och utgöra deras aflöning. Det är ock nödigt, till undwikande af oreda och missnöje att dessa fiskar, som ock vanligen sker, märkas i stjertfenan, för att kunna skiljas från den öfriga fångsten. Då manskapet bragt om bord: en större och en mindre båt, proviant för en månad, redskap och en tillräcklig mängd musslor (skäl) till agn, samt gynnande wind inträffar, bör resan genast företagas till fiskstället. Detta är beläget på längre eller kortare afstånd 15-20 mil från fiskläget, hwarifrån skutan har utlupit. Då skutan anländt till banken, som af Bohusläns skutefiskare bör sökas S. W. från Lindesnäs, fälles ankaret, fästadt wid en omkring 50 famnar lång, grof tross, för hwilken skutan ligger för ankar, eller, som det i fiskarespråket heter, **rider upp**. Nu blir det fiskarens första omsorg att skaffa färsk agn. I detta ändamål böra några hundrade koljebackor (N:o 22) wara ängde, med de medförde musslorna (skälen), och färdiga till utläggning i närheten af skutan³. På dessa tagas Torsk, Långor, Hellefisk (Heljeflundror) och Koljor, af hwilka de smärre, på nedan

---

³ Huru detta tillgår skall längre ned beskrifwas.

beskrefne sätt, styckas till agn, hwarmed storbackorna ängas. Den tid Makrillen kan erhållas, nyttjas den framför allt annat agn. Antalet af storbackor (N:o 20) som begagnas under resan, bör uppgå till minst 32 hundra, som skärkarlarne räkna. Dessa indelas i lotter, så att hwarje fiskare får twenne, d.w. s. 150 à 200 krok, fästade på 3-400 famnars lina. Backorna ängas, som sagdt är, med de på koljebackorna fångade smärre fiskarna, hwilka förut äro styckade i smärre bitar och fästas på krokarna så att udden blir wäl skyld. Detta är en wigtig omständighet, som sällan iakttages af fiskaren, emedan det qvittar honom lika **huru** agnet är fästadt på kroken, endast det finnes der. Hufwudet af den till agn styckade fisken, sättes helt på de kroker, som icke hafwa något **flå** (N:o 43) (flöte) och derföre komma att ligga på botten, der de wanligen tagas af Räckor. Antalet af dessa så kallade råckekroker är olika; wanligtwis är det hwar femte krok på linan som lemnas utan **flå**. Allt efter som krokarna ängas, lägges linan ordentligt och redigt uppringad i derlill inrättade tråg (N:o 35). I dessa lägges två lotter i hwarje, på det sättet, att krokarna ängas och läggas öfwer hwarandra i ordentliga rader, under det att linan uppringas. Första raden lägges ungefär på midten af tråget och de öfriga allt närmare och närmare mot ändan af detsamma. Men på det att icke agnet måtte klibba tillsammans och fastna, det ena wid det andra, kan fin sand strös mellan hwarje hwarf, hwilket i synnerhet är nödwändigt då backorna ängas med skäl (musslor). Blir detta försummadt, kunde lätt hända att krokarna fastnade tillsamman, trasslade linan och hindrade utläggningen. När allt är färdigt till sättningen, utsättes den medförda större båten och alla trågen, med de deruti upplagde och ängda backorna insättas uti den. Båten bemannas med 4-6 man, af hwilka, då winden är gynnande, så att segel kan nyttjas, en man sätter (utkastar) backorna, som under sättningen sammanbindas i en sträcka, som kallas **länk**, och de öfriga af båtens manskap sköta seglen. Kunna sådana icke nyttjas, sätter sig det lediga manskapet till årorna. Utläggningen bör ske på olika tid, efter olika botten af det grund, på hwilket fiskandet sker. Sker fisket på bergbotten, sättas backorna om morgonen, emedan i annat fall den fångade fisken uppätes af krabbor m. fl. skadedjur. Sker åter fisket på så kallad jembotten, sättas backorna om aftonen. Med sättningen sker ombyte, så att hwarje fiskare sätter den lott som är hans egen. Wid den ändan af backelänken, från hwilken utläggningen börjar, är fästadt ett **smalt tåg**, som kallas ända och hwilket är några famnar längre än djupet der sättningen, sker. I den wid backlänken fästade ändan af detta tåg fastgöres en **krabb** (N:o 32) som drager tåget med backelänken till botten; i den andra, öfre ändan, fästes en boy

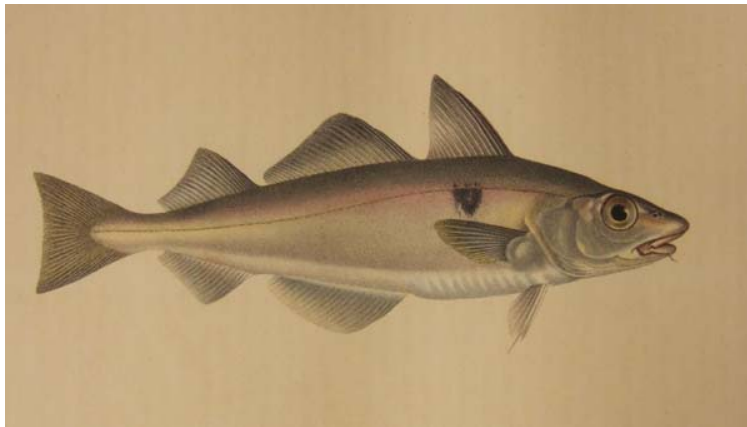

eller wakare, så kallad **piptunna** (N:o 29) som blir flytande på watten och utwisar stället der länken börjar. Ankaret eller krabben är nödwändig, på det att icke länken måtte, af storm eller strömsättning, dragas från stället. Slutändan af backelänken kastas wanligen lös i sjön, på det att om strömmen ändrar sig, länken måtte följa den. Detta är likwäl wädligt, ty om länken springer, kan den delen, som står qwar i sjön, lätt förloras om den ej kan återfinnas genom dragning, som på ett större djup alltid blifwer svår och osäker. Några fästa wid länkens slutända en mindre sten kallad **swansare**, med eller utan lina och wakare. Det synes wara bättre att nyttja **ända** och wakare, ty om då länken brister, kan dragningen börja från wakaren. Härwid är likwäl att anmärka att stenen (swansaren) icke tages större än att den lätt följer med då länken drages. Det rätta är att emellan hwarje backelott fästa en wakare med sänksnöre, då högst sällan något af backelänken skulle gå förlorad. Då länken skall dragas, som om den stått i sjön öfwer natten, sker på morgonen i soluppgången, börjar dragningen wid piptunnan eller wälet och fortsattes till slutet af länken. Dragningen fortgår i samma ordning som sättningen, att nemligen ett wisst antal fiskare, från den utsatta båten, ro utåt länken, hwarunder hwar och en af dem drager sin lott i sitt tråg. För att underlätta dragningen, sättes i förstäfwen af båten en rulle (N:o 41) fästad i båtens kant (essing). Öfwer denna drages linan, då likwäl den, som drager, måste iakttaga att han, då båten är nere i böljaldalen, halar till sig linan; men då båten uppkastas på ryggen af wågen, firar något på densamma att den icke afslites. De öfrige, som bidraga wid dragningen, styra båten med årorna, utom en, hwilken alltid bör stå färdig bredwid den som drager, för att då större fiskar tagit, som icke kunna indragas med kensan, inhugger den med **kläppen**. Är den fångade fisken mycket stor, böra flera hjälpas åt att med flera kläppar indraga den. Sådant händer icke sällan med Räckor och större Hellefisk. Är winden så hård att båten icke kan utsättas, får backelänken stå i sjön under wäntan på tjenlig wäderlek. Härwid händer likwäl ofta att någon swagare del af länken wid dragningen brister, och det som blir qwar i hafwet, swårligen eller aldrig återfinnes. Då sådana händelser inträffa, synes huru nödwändigt det är att, som ofwan är föreskrifwet, hafwa en wakare på hwarje backelott eller åtminstone 2 à 3 på hwarje länk.

b) Linefiske på stor- eller sjöbåt.

Torskfiske på **sjö-** eller **storbåt** (N:o 3) äfwen **backebåt** kallad, tillgår nästan på samma sätt som det nu beskrifna **skutefisket**. Det skiljer sig likwäl i några

omständigheter, hwilka derföre här böra anföras. Tiden för detta fiske är densamma, nemligen från April till October månad; men resan med storbåten upptager endast omkring 7 dagar. Fiskarnas antal på sjöbåten inskränker sig till 6 högst 7 personer, och antalet af backor uppgår wanligen till omkring 18 hundrade. Aflöningen sker efter lott, likasom på skutan. Fiskstället är wanligen Jutska refwet, då sjöbåtsfiskarena alltid förut fiska Koljor till agn, på grundare watten, innan han afseglar till rätta fiskstället, icke derföre att icke äfwen der finnes Kolja; men den förekommer mycket allmännare på grundare watten.

Kolja V von Wright

Fiskarena, som äro mer bemedlade, hafwa nu börjat nyttja däckade sjöbåtar med hwilka de kunna göra nära lika långa resor som med skutan. Det skulle onekligen mycket bidra till storfiskets förkofran, om de skutor, som nu finnas i Bohuslän, användes och inrättades till salterier på fiskbanken och de däckade storbåtarna, åtminstone 2 för hwarje, så beskaffad skuta, inrättades till transport-fartyg eller så kallade jägare, som afförde den saltade fisken från skutan och återförde skutans förnödenheter. De medförda backorna ängas och uppringas i särskilda tråg, alldeles på lika sätt som wid skutefisket redan är beskrifwet. Sättningen är så wida olik sättningen på skutan, att den alltid sker från båten. Backelänkens ända, som först utkastas, fästes wid grundföringen eller tåget för hwilket båten ligger för ankar, och på 2 alnars afstånd från ändan, der draggen är fästad, knytes backelänken. Från draggen går en ända som har i öfre ändan en piptunna, hwilken blir flytande på wattenytan. Den andra eller slutändan fästes wid en dragg antingen utan eller, hwad som är bättre med snöre och wakare. Detta sätt börjar likwäl som sig bör, komma ur bruk, och länken lägges, skild från båten, med wakare i båda ändar. Fästes lina wid grundföringen, som förr skett och båten måste för storm eller annan orsak lyfta ankar och segla, skall nödwändigt backelänken ofta gå förlorad. Sättningen bör alltid

ske om aftonen wid solens nedgång. Då backorna, som stått öfwer natten, blifwit dragna tidigt på morgonen, kunna de åter utsättas på dagen och dragas så tidigt, att de åter äro färdiga att sätta mot aftonen. Så wäl sättning som dragning, bör ske från en på båten medförd jolle, som bemannas med twenne fiskare och då så wäl här, som på skutan, hwarje man bör sätta och draga sina egna backelotter, kryssar båten i närheten af jullen, för att kunna intaga de två, som satt eller dragit sin lott och låta twenne andra gå om bord på jollen. På detta sätt skiftas så wäl under sättning som dragning. Under sättningen måste en af fiskarena ro jullen, men under dragningen är detta öfwerflödigt om icke för att styra, ty wanligen, om ej wädret är desto hårdare, drager den som drager backelänken, äfwen jullen. Är stormen så hård att icke jullen kan utsättas, drages länken in på båten, då dragningen sker öfwer rullen ställd i båtens förstäf, eller, som är säkrast, lemnas länken liggande i sjön till dess stormen lagdt sig. Är stormen långwarig, inträffa icke sällan att länken går förlorad. Det kan icke nekas att det är bäst att draga backelänken på jullen och icke på båten, emedan det nödwändigt skall gälla mindre på linan, då fartyget, på hwilket den drages, är mindre och lättare att styra; men denna utwäg bör icke missbrukas, så att jullen utsättes under allt för stark storm, ty han kantrar lätt och många menniskolif hafwa härigenom blifwit förspilda.

För att, som sagdt är, erhålla smärre fiskar till agn, nyttjas, på de nämnde fartygen, ett annat slag af backor, som fått namn af **koljebackor** (N:o 22), emedan det egentligen är Koljor, som dermed fiskas. Dessa äro alldeles lika storbackorna. De sättas och dragas likasom de; men stå endast i sjön några timmar innan de dragas.

För icke lång tid sedan hafwa fiskarena i westra skärgården börjat att, i stället för storbackor, bruka ett annat slag backor, som fått namn af **borrbackor** (N:o 21) och hwilka sägas, i sednare åren, wara uppfunne af fiskare på Jutland, Dessa äro i alla afseenden finare än storbackorna; men något gröfre än koljebackorna. De nyttjas wäl ännu allmännast och nästan endast på sjöbåtar; men skola och böra snart äfwen antagas af skutefiskaren, emedan deras företräde framför storbackorna är obestriddigt; icke endast i det afseendet att de äro mindre dyra, utan isynnerhet derföre att uppfinningen stöder sig på den gamla sunna regeln: **ju finare redskapen är, desto bättre fiskar han**. Deras begagnande tillgår alldeles på lika sätt, som redan är beskrifwet wid storbackefisket. Deras sammansättning skall längre ned beskrifwas.

Winterfisket, som egentligen är beräknadt på fångst af Heljeflundra; men hwarunder äfwen Torsk och Långor erhållas, börjar nyårstiden, emedan

Heljeflundran samlar sig till lek omkring 13.de dag jul. Detta fiske fortgår till dess islägg hindrar fiskaren att utlöpa, eller om sådant, hwilket wissa år sker icke inträffar under wintern, till Mars månad, då wårfisket åter widtager. Detta fiske skiljer sig från wårfisket deruti att backebåtar då endast nyttjas, emedan fiskaren då ej kan företaga särdeles långa resor, derifrån hindrad, dels af kölden, dels af fruktan att, som någon gång skett, blifwa instängd af is. Då wid denna årstid stormar ofta inträffa, hwarigenom fiskaren är blottställd att förlora sin redskap, nyttjas härwid inga andra än gamla, mindre pålitliga backor, som efter årstiden då de brukas få namn af **winterbackor**; men äro i sjelfwa werket icke annat än kasserade storbackor, som äro så wida förändrade, att hwar tredje kensa är utan flå och förses med en mycket stor krok kallad Angel (N:o 27a).

Ett annat krokfiske för torsk, mycket liknande snöret, har fått namn af **Dörj** och till skillnad från andra fiskesätt med samma namn, kallas **Bonndörj** (Bottendörj) (N:o 25) är det, som allmänt begagnas af fattigare fiskare, emedan denna redskap alldeles icke är dyr och icke annat fartyg än en mindre båt eller julle dertill fordras, emedan det endast företages på fjordarna inomskärs. Detta är ett slags mete, som företages af 1-4 personer i en mindre farkost. Det tillgår alldeles på lika sätt, som redan är beskrifwet wid fiske med storsnöre. Det skiljer sig likwäl deruti att dörjefiskaren sitter i båten och drager refwen öfwer ett horn kalladt **wahorn** (N:o 39). Öfwer detta drages, som sagdt är, refwen hastigt upp, så snart fiskaren känner att sänket dragit refwen spänd. Detta sker dels för att finna rätta djupet, emedan då dörjningen sker, isynnerhet på bergbotten, den minsta flyttning af båten, antingen af wind eller strömdrag, förändrar djupet, dels ock för att hålla agnet i rörelse, då det lättare upptäckes af fisken. Denna sort dörjning företages hela året om, så ofta wäderleken det tillåter, och är ibland de få fisken som med lätthet kunna begagnas då fjordarna äro islagda. De ställen på hwilka det företages äro grund uti fjordarna, och ehuru sällan några större fiskar, som kunna beredas till handelswara, derigenom erhålles, är detta fiske likwäl af wikt för den mindre förmögne fiskaren, som icke har råd att skaffa sig kostbarare redskap och större fartyg. När detta företages på sådana grund, som hafwa slät eller så kallad **jembotten**, bestående af lera och sand, lägges båten för dragg och fiskaren utspänner seglet på årorna till skydd mot winden. Skall det åter, som ofta är fallet, företagas på bergbotten eller så kallade **båar**, kan draggen icke fällas utan måste då en af fiskarena hålla båten på samma punkt, derigenom att han, som det heter **andöfwar**, d. w. s. med afmätta årtag motwerkar strömmens eller

windens kraft att drifwa båten från stället. Till detta fiske nyttjas allmänt skäl (musslor) till agn, då icke färsk sill, som är det bästa, kan erhållas. Mångfaldiga andra slag af agn hwilka kunde användas för torsk, skola längre fram beskrifwas; likaså det felaktiga i dörjens sammansättning.

Dessa äro de fisken, som i westra skärgården allmännast begagnas för torsk, och det troligen af den orsak, att de skrämman minst, äro minst kostsamma och lättast att utföra, emedan dertill fordras det minsta antalet af fiskare, och ofta bedrifwes af qwinnor.

Ett annat mindre allmänt, men om det antages och begagnades, wisseligen mer lönande torskfiske är

B. Garnfisket.

Detta är föga känt och ännu mindre utöfwadt i westra skärgården. Då det likwäl skulle blifwa af obestridlig nytta om det allmänt antoges, bör det här icke sakna en beskrifning.

Garnfiske för torsk på **djupet eller i öppna sjön** är uppfunnet och först begagnade 1665 af en Handlande Claus Nielsen från Borgums socken i Norrige. De **garn** (N:o 12) som, härtill nyttjas, äro af olika storlek, lämpade efter stället der de skola användas. De, som utsättas i hafwet på 50 till 90 famnars djup, äro alltid större. Af dessa brukas 24 i hwarje sträcka, som kallas **sättning** eller **garnsättning**, och utsättas på en gång. Andra begagna dem dubbelt så långa och öka då djupleken med $\frac{1}{4}$. Då de skola utsättas, bindas de med den ändan från hwilken utsättningen sker, wid ändan af en stark lina, som i ena ändan är försedd med en dragg eller så kallad krabb, tätt inwid hwilken, nedre telnan af nätet fästes och den öfre eller förtelnan, så mycket högre upp på linan, som nätet är djupt. Wid andra eller öfre ändan af denna lina, som kallas **boyrep**, och är några famnar längre än djupet der näten skola utsättas, är fästad en boy eller wakare, som blir flytande på wattenytan och utwisar stället, der näten äro utlagde. Nätsträckans andra eller slutända, bör på lika sätt fästas wid en lika grof lina, försedd med dragg och wakare. Derefter iordningläggas (redas) näten i aktern af båten, på det sättet, att alla kaflarna, som skola hålla näten uppe, komma att ligga samlade på ett ställe ofwanpå hwarandra, och sänkstenarna likaledes på ett ställe för sig sjelfwa, så att de icke, då garnen utkastas krypa igenom maskorna och trassla garnen.

De ställen hwarest dessa garn böra utsättas, äro sådana grund och bankar i hafwet, der Torsken samlar sig till lek. Tiden till garnens begagnande inträffar i

Bohusläns Skärgård från början af Mars till medlet af April månader. Utläggningen, som alltid skall företagas om aftonen, tillgår på följande sätt: Sedan stället, på längre eller kortare afstånd från kusten, är funnet, ro några af de på båten warande fiskarena i samma linea, uti hwilken garnen skola utsättas, under det att två af de öfriga utkasta garnen i hafwet. Härwid bör iakttagas, att det första som utkastas är draggen eller krabben, hwilken fasthåller icke endast Boyrepet, utan äfwen den derwid fästade ändan af garnet. Derefter utkastas garnen efter hand, så att kaflarna eller flötena komma i wattnet något förr än stenarna, som neddraga garnen till bottnen. Om detta rätt iakttages, af dem som utkasta näten, att nemligen flöttelnan wid utkastningen är något för stentelnan, skola garnen nödwändigt komma att stå lodrätt upp från hafsbotten. När alla garnen, hwilka under uppredningen sammanbindas med ändarna, äro på detta sätt utsatte, utkastas sist draggen fästad wid boyrepet, på lika sätt som redan är nämndt bör ske wid början af utläggningen. Äro garnen utsatte så långt från kusten, att fiskare förlorat landkänningen, nödgas han, för att finna stället der garnen äro lagde, lägga båten för ankar wid garnsträckan och der afbida tiden till dess garnen skola dragas. Äro garnen lagde så nära kusten att skär och klippor äro synliga, finner skärkarlen stället, genom linier tagne på 2:ne sidor, från wissa holmars läge sinsemellan, så att det sökta stället ligger i afskärningspunkten af dessa linier. Detta kallas **Me**, och fiskaren är från barndomen wan att på detta sätt finna det grund eller den bank på hwilken han will fiska. Sedan garnen, på sätt nämndt är, blifwit utsatte på aftonen, uppdragas de morgonen derpå. Uppdragningen tillgår nästan på samma sätt, som redan är anfördt wid beskrifningen om backefisket, men för att lätta dragningen och icke skada garnen, eller båtens reling om garnen släpades emot den, fästes wid densamma ett trädstycke, som på öfre sidan är afrundadt och urhålkadt i form af en halfmåne, öfwer hwilket näten dragas. Det första som uppdrages är naturligtwis boyrepet, eller strängen, wid hwilken garnen äro fästade och sedan det ena garnet efter det andra. Under det att en af de i båten warande fiskarena drager garnen, är en annan till hands att emottaga dem, lösa dem från hwarandra och lägga dem så redigt som möjligt bakför den som drager. Några af fiskarena sätta sig wid årorna och genom rodd eller andöfning, hålla båten i samma linea, uti hwilken garnen äro utlagde. Andra hjälpa till att uttaga fisken och lägga den på sitt ställe i båten. Ju flere de fiskar äro som fastnat på garnen, ju lättare äro de att draga, emedan den fångade och döda fisken flyter upp och derigenom lättar garnen. Då garnen måste dragas under stark sjögång, är samma försigtighet nödwändig, som

redan wid backefisket är anmärkt, att nemligen den som drager, halar till sig garnen då båten sjunker ned i böljaldalen, och firar något, då han uppstiger på böljans rygg, emedan i annat fall garnen kunde afslitas, i synnerhet om de fastnat i berg eller dylikt på hafsbotten, i hwilket fall man måste söka att lossa dem derigenom att de dragas åt motsatt sida. Låter detta sig icke göra, som swårigen kan ske om icke wädrer är desto wackrare, måste garnen afslitas eller, som är bättre, rent af afskäras. Då så inträffar, är för fiskaren intet annat råd, än att uppsöka boyen, wid garnsträckans andra ända och ifrån den draga resten. När garnen äro uppdragne, flyttas de till aktern af båten, uppredas der och läggas i den redan beskrefne ordningen till ny utläggning. Under det att detta verkställes, lägges båten för ankar eller dragg, ock då allt är i ordning, utsättas de ånyo, hwarefter fiskaren lägger sig wid garnsträckan eller begifwer sig hem. På detta sätt fortfares dagligen, så länge fisktiden warar. Wisar sig tecken till storm, bör fiskaren söka att så fort möjligt är få upp garnen. Uppkommer stormen så hastigt att fiskaren icke kan medhinna att draga garnen, utan de blifwa stående i hafwet, kunna de wäl, under ett par dagar, blifwa oskadade; men fortfar stormen längre, händer icke sällan att sänkstenarna lossna från telnan af den ryckning, som sjögången förorsakar; näten flyta upp, bortföras af stormen och gå förlorade.

De, som erna begagna detta fiske, böra förskaffa sig så många garn att de utgöra twenne sättningar, så att de garn, som höra till den ena sättningen få torka, medan de andra stå i sjön. Om garnen, utan att då och då få torka, beständigt begagnas, blifwa de snart sköra och opålitliga. Utom allt detta blifwa kaflarna eller flötena, som skola hålla garnen i lodrät ställning mot bottnen, wattendruckna så att de slutligen sjunka och garnet kommer att ligga som ett rep utåt bottnen, då det alldeles icke kan fiska.

Hwad nu är anfördt gäller endast om garnsättning på öppen sjö, på de grund, der Torsken om våren samlar sig för att leka. Det är likwäl ännu icke afgjordt om icke detta fiske, så framt det allmänt antages, i längden medförde skada. Det är wisst att sedan linefisket började allmännare utöfwat, upphörde nästan helt och hållet fisket med snöre, som otwifwelaktigt i många fall wore det ändamålsenligaste, när afsigten är, sådan den bör wara, att bibehålla fisket och deraf skaffa den bästa och säljbaraste waran. Garnfiske på djupet har derföre, på de ställen det begagnas, blifwit inskränkt inom ganska stränga föreskrifter för utöfningen, och det tros, detta oakadt, af de klokaste och kunnigaste fiskare, wara skadligt, emedan 1:o garnen hindra fisken att uppstiga till lekstället, 2:o oroar fisken under romsättningen då han noga bör fredas, och 3:o medan det ofta händer att garnen, uti hwilka fisken fastnat, då de förloras,

blifwa liggande på bottnen der den fångade fisken dör och ruttnar, samt genom den stank, som deraf uppkommer, fördrifwer den lekande fisken från lekstället.

Dessutom har detta fiskesätt det emot sig att redskapen, i jemförelse med backorna och snöret, är mycket dyr och förloras lätt.

Ett annat torskfiske med garn, hwilket wisseligen icke gifwer så stor winst, men deremot alldeles icke skadar, och ganska mycket skulle bidra till den mindre bemedlade fiskarens bergning och utkomst, är:

2. Torskfiske med sättgarn i fjordarna.

De garn (N:o 13), som hærtill nyttjas, äro mycket mindre och följaktligen äfwen mindre kostsamma. De utsättas, antingen wid stränderna, de tider af året, särdeles senhösten, då den större torsken innan han begifwer sig till sitt winterqvarter på djupet, uppstiger dit; eller på sådana grund i fjordarna, der han wanligen uppehåller sig. Dessa garn utsättas, antingen ett och ett wid stränderna, hwarwid iakttages, att de icke utsättas på sådana ställen, der allt för starka strömdrag finnas, och alltid tätt ut ifrån stranden, aldrig långs med densamma. När flere sättas sammanbundne i en sträcka, måste utsättningen ske på grund i de indre fjordarna. Till detta fiske fordras endast en mindre båt eller jolle med twenne man af hwilka, wid sättningens, den ena rör rakt fram i den sträckning som garnen skola sättas, medan den andra, stående i båten håller öfre telnan af garnet med wenstra handen lodrätt mot vattenytan och med den högre utkastar garnet från pinnen (splitten) på hwilket det förut bör wara uppträdt. Utkastningen lämpas efter båtens fart, så att icke mer utkastas, än att, då garnet är utlagdt, det kommer att ligga något sträckt, icke i lyngor. Här behöfwa icke garnen fästas wid någon lina med sänksten eller dragg, som är sagdt wid beskrifningen om utsättningen af garn på djupet. Det är tillräckligt att så wäl wid början som slutet, ett snöre fästes wid öfre hörnet af det första och sista garnet som utlägges och i snörets öfre ända en wakare, hwilken likwäl bör wara så lätt, att om storm inträffar, under det garnen stå i sjön, wakaren icke rycker garnen från bottnen. Man kan ock, der stranden är mycket bråddjup, fästa det nämde snöret, som eljest bordt fästas i wakaren, antingen wid en nära stranden nedslagen påle, eller ock, wid en i stranden liggande större sten, som kan ses af fiskaren, i händelse wakaren i garnens andra ända går förlorad och fiskaren nödgas börja upptagningen wid stranden. Dessa slags garn utsättas alltid mot aftonen och upptagas morgonen derpå, samt upphängas och lemnas att torka under dagen. Försigtigheten fordrar att icke utsätta dessa garn nära de stränder der Wad kastas, ty denna redskap, som synes wara

uppfunnen mer för att skada än gagna, är förderflig äfwen för garnfiskaren, som alltid får sina garn sönderslitna och förderfwade, då de fastna i waden.

Garnsättning under is tillgår således: sedan man känner garnets längd, afmättes på isen ett deremot swarande afstånd. Der mätningen börjar, wäcket en wak af omkring 1 alns diameter och en lika stor wak der mätningen slutar. Mellan dessa större wakar wäcket åter flere smärre, mellan hwilka afståndet tages något kortare än en stång (**Rå**) som fiskaren medförer. Wid den tjockare ändan af denna stång, fästes den ena ändan af ett starkt snöre, som med andra ändan är fästadt i öglan wid slutet af garnet, och som är några alnar längre än afståndet mellan de stora wakarna. Rån eller stängen nedskjutes med smalare ändan förut under isen genom den större waken, och riktas mot den närmaste af de smärre wakarna, framom hwilken den bör räcka omkring 1 aln. När stängen står med spetsen i den första mindre waken, föres den med en tjufwa (**Råtyfwa**) till nästa wak. På detta sätt fortfares till dess Rån blifwit framförd till den sista större waken, der den uppdrages på isen. När detta är verkställt, har man det förut nämnda snöret draget under isen mellan de två större wakarna. Derefter nedsänkes garnet så djupt i den första större waken, att endast den öfre telnan är öfwer wattnet. Den ena af fiskarena, som fört Rån, drager då, med snöret, garnet under isen, hwilket efter hand utsläppes af den andra fiskaren. Är då afståndet, mellan de större wakarna, med noggranhet afmätt, bör den af fiskarena, som utdrager garnet, hafwa dess ena ända i den sista stora waken, då den, som utgifwer garnet, har slutat i den första. Då garnet, på detta sätt, är utdragit mellan de större wakarna, nedsänks det till bottnen med sänksnören, fästade i dess ändar; dessa snören fästes med den andra ändan wid käppar, som läggas öfwer wakarne. När ett så utlagdt garn skall dragas (**wittjas**), uppdrages det först jemt i båda de större wakarna, sedan bindes ett snöre i garnets ena ända och med detta snöre, som bör wara längre än garnet, släpper den ena af fiskarena efter garnet till den andra, som drager det åt sig, lägger öfre telnan ordentligt på fingret eller en sticka och uttager den fångade fisken. Då detta är gjordt och garnet åter skall sättas, drager den af fiskarena, som håller snöret, garnet tillbaka, hwarefter det, på nyss beskrifne sätt, åter nedsänkes. Skola flere garn utställas, bör det ske i en linea, och tillgår det alldeles på samma sätt med hwart och ett af dem, med den skillnad att, i sådant fall, alla garnen hopfästas och nedsänkas, icke ett i sender utan alla på en gång, hwaraf är, nödwändigt att ett sänksnöre fästes mellan hwarje par garn der de äro hopfästade.

När de skola dragas, böra likaledes icke ett i sender utan alla på en gång uppdragas till isen.

Är garnet, som skall utsättas, mycket långt, som wanligen är händelsen med Skäddegarn, och wattnet grundt der det skall utsättas, måste en större wak öppnas på midten af den linca, som utgör garnets hela längd. I denna wak nedsänkes garnet, då det skall sättas, och utdrages åt båda sidor. Då garnets dragning bör ske i samma wak, är nödigt att, utom wid ändarna, ett sänksnöre fästes äfwen på midten af garnet.

Torsk fångas äfwen tillfälligtwis så wäl i **Makrill-** som **Liten Wad**. Makrillwaden skadar mindre emedan dess maskor äro så stora att det mesta af torskynglet går igenom; men den mindre waden är owedersägligen Torskens största fiende. Denna sort wad torde derföre aldrig dragas från början af Maj till slutet af Juni månader, under hwilken tid torskynglet i mängd upptränger till stränderna, särdeles wissa år. Det är icke utan exempel att wid ett kast med liten wad 600 fingerlånga torskcar blifwit sålde för 12 sk. R:gds. Om dessa fått wäxa, till dess de blifwit hwad man kallar **wålgilda**, hafwa de uppgått i värde till öfwer 200 R:dr Rgs. Detta fisksätt för torsk är således icke att rekommendera, ehuru bland flere millioner yngel, en och annan matnyttig torsk kan erhållas.

Åtskilliga andra fisksätt, såsom: **Ryssia**, **Pirk**, **Ljustring** med och utan eld, begagnas wäl af några få fiskare, och på skilda ställen der dessa fisksätt kunna användas; men de äro alla föga lönande, och kunna icke betraktas annat än som husbehofs-fiske. Alla, Ryssjor måhända undantagne, äro äfwen för fisket skadliga och böra, som sådane, snarare af- än tillstyrkas, hwarföre de äfwen här blifwa förbigångna.